

TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG CHO HỌC SINH TIỂU HỌC HIỆN NAY

Nguyễn Thị Trà
Trường Tiểu học Vạn Bảo ở Hà Đông, Hà Nội

Tóm tắt: Để đáp ứng quá trình giáo dục toàn diện cho học sinh trong bối cảnh hiện nay, giáo dục kỹ năng sống là một bộ phận quan trọng và đang được quan tâm nhiều. Yêu cầu đặt ra là phải làm cho học sinh tích lũy được những kỹ năng sống cần thiết để vận dụng vào cuộc sống thực tế. Bài viết đưa ra một số biện pháp nhằm tăng cường giáo dục kỹ năng sống cho học sinh trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Kỹ năng sống, giáo dục kỹ năng sống, giáo dục phổ thông

ENHANCING LIFE SKILLS EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS TODAY

Nguyen Thi Tra
Van Bao Primary School, Ha Dong, Hanoi

Abstract: To meet the demands of comprehensive education for students in the current context, life skills education has become an important and increasingly emphasized component. The key requirement is to equip students with essential life skills that they can apply in real-life situations. This article proposes several measures to enhance life skills education for students in the present period.

Keywords: life skills, life skills education, general education

Nhận bài: 03/01/2025

Phản biện: 17/01/2025

Duyệt đăng: 22/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cung cấp cho học sinh những kiến thức, giá trị, thái độ và kỹ năng phù hợp, trên cơ sở đó hình thành cho học sinh những hành vi, thói quen lành mạnh tích cực, loại bỏ những hành vi, thói quen tiêu cực trong các mối quan hệ, các tình huống và hoạt động hàng ngày. Trước những hiệu quả do các hoạt động giáo dục kỹ năng sống mang lại thì trên thực tế nhận thức về kỹ năng sống và cụ thể hóa các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh chưa được quan tâm. Các hoạt động rèn luyện, giáo dục kỹ năng sống cho học sinh trong các trường học chưa đạt hiệu quả cao. Phần lớn các hoạt động chỉ mang tính hình thức, đơn điệu, chưa thu hút được sự quan tâm, chú ý tham gia của học sinh. Đứng trước thực trạng đó, yêu cầu đặt ra là nâng cao chất lượng của các hoạt động giáo dục kỹ năng sống. Từ đó, tìm ra các biện pháp để tăng cường hiệu quả của giáo dục kỹ năng sống là cần thiết.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm kỹ năng sống

Kỹ năng sống chính là kỹ năng tự quản lý bản thân và kỹ năng xã hội cần thiết để cá nhân tự lực trong cuộc sống, học tập và làm việc hiệu quả. Nói cách khác, kỹ năng sống là khả năng làm chủ bản thân của mỗi người, khả năng ứng xử phù hợp với những người khác, với xã hội, khả năng ứng phó tích cực trước các tình huống của cuộc sống.

Giáo dục kỹ năng sống là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch đến học sinh nhằm giúp

học sinh có những kiến thức về cuộc sống, có những hành vi ứng xử đúng mực trong các mối quan hệ xã hội như quan hệ của cá nhân với xã hội, của cá nhân với lao động, của cá nhân với mọi người xung quanh; giúp cho nhân cách mỗi học sinh được phát triển đúng đắn, đồng thời thích ứng với môi trường sống. Việc giáo dục kỹ năng sống chính là sự bổ sung về kiến thức và năng lực cần thiết cho học sinh để các em có thể hoạt động độc lập, chủ động tránh được những khó khăn trong thực tế cuộc sống.

2.2. Nội dung giáo dục kỹ năng sống cho học sinh

* Nhóm kỹ năng nhận thức

Tự nhận thức bản thân: là kỹ năng một người nhận biết đúng đắn rằng mình là ai? sống trong hoàn cảnh nào? yêu thích điều gì? ghét điều gì? điểm mạnh và điểm yếu của mình ra sao?... Rèn kỹ năng nhận diện đúng đắn xem mình là ai để hiểu về những ước mơ của bản thân; những đức tính xấu, tốt đan xen và hiểu lí do tại sao chúng ta lại là con người hiện tại.

Kỹ năng học và tự học: Tự học là kỹ năng mà học sinh hình thành thói quen và chịu trách nhiệm trong việc học của mình. Học sinh cũng rèn luyện tính tự lập, ít phụ thuộc vào người khác trong học tập lẫn cuộc sống. Có rất nhiều kỹ năng cần phải hướng dẫn để học sinh có thể tự học như: ghi chép, lên lịch học, ...

Tư duy tích cực và tư duy sáng tạo: Điều trước tiên cần làm cho học sinh trở thành một người có

tư duy tích cực là thay đổi những suy nghĩ bên trong của mình. Tận dụng mọi cơ hội để biến các suy nghĩ tiêu cực trở thành các suy nghĩ tích cực, sáng tạo để tiếp cận với ý tưởng mới, phương thức mới phù hợp với hoàn cảnh hiện tại.

Giải quyết vấn đề là kỹ năng học sinh phát hiện, phân tích, giải quyết các vấn đề trong học tập và cuộc sống nhằm vượt qua các chướng ngại, lựa chọn những giải pháp tốt nhất cho vấn đề cần giải quyết, đây là kỹ năng quan trọng giúp học sinh tiểu học hình thành kiên thức, kỹ năng, thái độ trong giai đoạn hiện tại cũng như trong tương lai.

***Nhóm kỹ năng xã hội:**

Kỹ năng giao tiếp: là kỹ năng quan trọng đối với mỗi cá nhân, nhóm, xã hội lắng nghe và hồi đáp lại thông tin thích nghi với con người môi trường.

Kỹ năng đồng cảm: rèn cho học sinh lòng yêu thương, đồng cảm sẻ chia với những hoàn cảnh khó khăn trong cuộc sống, biết yêu cái chân, thiện, mỹ, biết xúc cảm và khơi dậy tình tương thân, tương ái từ đó hình thành những hành vi thiết thực có ích.

Kỹ năng làm việc nhóm (làm việc đồng đội): giúp học sinh phát huy năng lực thể hiện quan điểm cá nhân của mình và lắng nghe ý kiến suy luận của bạn cùng nhóm, cùng lớp. Học sinh sẽ học tập, sống tốt trong môi trường tập thể.

Kỹ năng lãnh đạo (làm thủ lĩnh): bước đầu cho học sinh trải nghiệm những công việc của người lớn như: khả năng tổ chức, điều hành... cho phép học sinh phát triển thành những công dân biết quan tâm, tôn trọng mọi người xung quanh và không ngừng nỗ lực hoàn thiện bản thân.

***Nhóm kỹ năng quản lý bản thân:**

Quản lý thời gian: học cách sắp xếp thời gian khoa học, giờ nào việc nấy, tạo hiệu quả trong học tập và cuộc sống.

Phòng chống xâm hại thân thể: kỹ năng bảo vệ bản thân trước những nguy hiểm của cuộc sống là cần thiết trong giai đoạn hiện nay, biết bảo vệ những giá trị và niềm tin bản thân, biết nhận định đúng sai, học cách giải quyết những xung đột không dùng đến bạo lực.

Các nội dung này còn được tích hợp mạnh mẽ trong các môn học và hoạt động ngoài giờ lên lớp. Thông qua các môn học, kiến thức được hình thành trên cơ sở từ việc quan sát tranh, từ một truyện kể, một việc làm, một hành vi, chuẩn mực nào đó, sau đó rút ra bài học. Từ bài học đó học sinh liên hệ thực tế xung quanh, bản thân, gia đình và xã hội hình thành những vốn sống, hình thành những hành vi tích cực bắt đầu từ tuổi tiểu học.

2.3. Biện pháp tăng cường giáo dục kỹ năng sống cho học sinh trong giai đoạn hiện nay

***Nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý:** Cán bộ quản lý, giáo viên và phụ huynh học sinh

về sự cần thiết giáo dục kỹ năng sống cho học sinh

Đối với cán bộ quản lý: Các CBQL cần nắm vững các mục tiêu giáo dục, đổi mới chương trình giáo dục, quản lý các hoạt động giáo dục kỹ năng sống. Nắm vững các quy định của các cấp có liên quan đến công tác quản lý các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh trong nhà trường, ý thức được tầm quan trọng của công tác quản lý các hoạt động giáo dục kỹ năng sống đối với học sinh. Tổ chức học tập, nghiên cứu, quán triệt các văn bản chỉ đạo của các cấp, học hỏi các mô hình tiên tiến về giáo dục kỹ năng sống cho học sinh ở các địa phương... Có ý thức trách nhiệm trong việc xây dựng kế hoạch giáo dục kỹ năng sống trong nhà trường; cụ thể hóa nội dung, phù hợp với đặc điểm tình hình của nhà trường.

Đối với giáo viên: Giáo viên chủ nhiệm cần phải nắm vững mục tiêu giáo dục về nhân cách, tri thức văn hóa, khoa học của học sinh. Giáo viên chủ nhiệm cần nắm vững đặc điểm của học sinh để có biện pháp giáo dục thích hợp với từng học sinh. Giáo viên chủ nhiệm cần phải được bồi dưỡng về quản lý tập thể học sinh, tổ chức các hoạt động nhằm giáo dục kỹ năng sống cho học sinh đạt hiệu quả; Đối với các giáo viên bộ môn, giáo viên cần phải có ý thức trong việc xây dựng kế hoạch bài giảng gắn với việc hình thành những kỹ năng sống cần thiết, phẩm chất cho con người mới theo mục tiêu đào tạo; Phát huy vai trò tự giáo dục của học sinh. Phối hợp cùng giáo viên chủ nhiệm thực hiện tốt các hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh.

Đối với phụ huynh học sinh: Phụ huynh học sinh thường ít quan tâm đến vấn đề giáo dục kỹ năng sống, họ thường quan tâm nhiều hơn đến vấn đề về điểm số của con em mình. Do đó, phụ huynh học sinh cần có trách nhiệm chủ động phối hợp với nhà trường trong việc chăm lo các điều kiện cho học sinh và tổ chức các hoạt động giáo dục, hiểu rõ trách nhiệm của mình, tránh tình trạng phó mặc con em cho nhà trường; Phụ huynh học sinh cần tìm hiểu để nắm vững mục tiêu, nội dung chương trình giáo dục, nắm vững các quy định của nhà trường đối với học sinh, các quy chế phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội. Trong phối hợp giáo dục với gia đình, nhà trường cần trao đổi, tư vấn với gia đình hàng ngày, dành thời gian cần thiết cho việc chăm sóc, giúp đỡ, kiểm tra con em về mọi mặt để kịp thời động viên khi con tiến bộ và uốn nắn những sai lệch trong học tập, sinh hoạt của các em.

***Tăng cường cơ sở vật chất, thiết bị dạy học phục vụ hoạt động giáo dục KNS cho HS**

Đề tạo ra sự hứng thú cho học sinh trong các hoạt động rèn luyện kỹ năng sống thì cơ sở vật chất, thiết bị dạy học góp phần không nhỏ. Cơ sở

vật chất, thiết bị dạy học đầy đủ, hiện đại giúp cho việc tổ chức các hoạt động giáo dục kỹ năng sống diễn ra dễ dàng, thuận lợi, học sinh dễ dàng tiếp thu các kỹ năng góp phần đem lại thành công cho các buổi tổ chức. Bên cạnh đó nó còn hỗ trợ đắc lực cho giáo viên và học sinh trong việc đổi mới, sáng tạo, đa dạng hóa các hình thức tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống. Để thực hiện tốt điều này nhà trường cần trang bị đầy đủ cơ sở vật chất, thiết bị giáo dục cần thiết phục vụ hoạt động giáo dục kỹ năng sống, đồng thời có kế hoạch từng bước hiện đại hóa các trang thiết bị này. Xây dựng kế hoạch tài chính hằng năm để tăng cường cơ sở vật chất. Làm tốt các công tác xã hội hóa giáo dục, huy động các lực lượng, các nhà tài trợ ủng hộ kinh phí, phương tiện phục vụ hoạt động.

*** Đa dạng hoá các hình thức giáo dục kỹ năng sống phù hợp với từng đối tượng học sinh**

Đa dạng hóa các hình thức giáo dục kỹ năng sống sẽ giúp cho học sinh cảm thấy hứng thú hơn khi tham gia các hoạt động. Thông qua việc tổ chức các hoạt động rèn luyện kỹ năng sống đa dạng về hình thức giáo dục học sinh sẽ phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo, đồng thời giúp học sinh có cơ hội thể hiện năng lực của bản thân trong các hoạt động tập thể.

Để thực hiện được điều này, các trường cần đa dạng hóa các hình thức tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống nhằm thu hút sự tham gia của học sinh vào các hoạt động phù hợp với từng đối tượng học sinh. Khi xây dựng kế hoạch tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng sống cần chú ý xác định: mục tiêu giáo dục kỹ năng sống cho học sinh là gì?; giáo dục những nội dung gì?; có thể tổ chức bằng những hình thức giáo dục nào thì sẽ đạt hiệu quả cao?

*** Tăng cường phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong giáo dục kỹ năng sống cho học sinh**

Để các hoạt động giáo dục kỹ năng sống đạt hiệu quả cao cần có sự phối hợp tổ chức giữa nhà trường, gia đình và xã hội là một yếu tố quan trọng. Sự phối hợp này sẽ tạo ra sự thống nhất

trong việc lựa chọn nội dung, phương pháp, hình thức giáo dục kỹ năng sống cho học sinh từ đó giúp cho hoạt động được chuẩn xác và thu được hiệu quả cao hơn.

Để thực hiện biện pháp này nhà trường cần xây dựng các ban đại diện cha mẹ học sinh sao cho thật vững mạnh, thường xuyên duy trì sinh hoạt đều đặn, thường xuyên liên hệ và phối hợp chặt chẽ với nhà trường. Hằng năm, ngoài các cuộc họp phụ huynh vào đầu, giữa, cuối năm học, nhà trường nên tổ chức thêm các buổi hội thảo, các buổi tập huấn giáo dục kỹ năng sống cho cha mẹ học sinh để họ cùng phối hợp với nhà trường trong công tác giáo dục kỹ năng sống cho học sinh. Ngoài ra, nhà trường cũng nên tạo mối liên kết chặt chẽ với các tổ chức xã hội trong công tác giáo dục kỹ năng sống, từ đó tạo ra sự phối hợp của toàn xã hội trong công tác này.

Đổi mới trong kiểm tra, đánh giá hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh

Đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh nhằm để rút kinh nghiệm và giúp điều chỉnh kế hoạch, nội dung, phương pháp và cách thức tổ chức các hoạt động giáo dục kỹ năng sống sao cho phù hợp với điều kiện thực tế của nhà trường, của địa phương. Thông qua kiểm tra, đánh giá, chúng ta có thể phát hiện các nhân tố tích cực, các mô hình giáo dục kỹ năng sống đạt hiệu quả để tổ chức nhân rộng.

III. KẾT LUẬN

Hoạt động giáo dục kỹ năng sống là bộ phận của quá trình giáo dục toàn diện cho học sinh trong nhà trường; là sự tiếp nối, chuyển tiếp từ việc học sinh tiếp thu kiến thức đến vận dụng vào thực tiễn của cuộc sống. Giáo dục kỹ năng sống cho học sinh với mục tiêu giúp trang bị cho học sinh những kỹ năng sống cơ bản, cần thiết trong cuộc sống hiện đại. Bài viết đã đưa ra một số biện pháp tăng cường hoạt động giáo dục kỹ năng sống với mong muốn góp phần nâng cao hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho học sinh các trường tiểu học hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Thụy Ái Vy (2018), *Quản lý hoạt động giáo dục KNS cho HS tiểu học ở huyện Châu Thành, tỉnh Đồng Tháp*, Tạp chí Giáo dục và Xã hội, Số Đặc biệt tháng 02/2018.
2. Lê Duy Dũng (2018), *Tổ chức giáo dục KNS cho HS Trung học cơ sở đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục*, Tạp chí Thiết bị Giáo dục, số 169, tháng 5/2018.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2011), *Giáo dục KNS qua các môn học và hoạt động giáo dục*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
4. Nguyễn Pha Lê (2016), *Quản lý hoạt động giáo dục KNS cho HS Trung học phổ thông huyện Lấp Vò tỉnh Đồng Tháp*, Luận văn Thạc sĩ Quản lý giáo dục, Trường Đại học Đồng Tháp.
5. Khuất Thị Thu Hà (2018), *Tổ chức hoạt động giáo dục KNS cho HS các trường tiểu học huyện Hạ Hoà, tỉnh Phú Thọ thông qua trải nghiệm*, Tạp chí Thiết bị giáo dục số 171 kỳ 2 tháng 6/2018.